

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА - НОВІ МОЖЛИВОСТІ ЗДОБУТТЯ НОВИХ НАВИЧОК ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

Хіріна Г. О.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

annakhirina@gmail.com

Вступ. Сьогодні світ живе в умовах інформаційного суспільства та величезних глобальних трансформацій, які відбуваються у всіх країнах. Новітні інформаційні технології не тільки змінюють та спрощують комунікації між людьми, але й значно впливають на сферу освіти. В добу панування інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переносяться в мережу, тим самим прискорюючи темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Інформатизація освіти в світі є одним із важливих механізмів, що сприяє модернізації системи освіти, відкриває нові перспективи для підвищення ефективності навчального процесу, дає можливості здобувачам освіти отримувати нові навички та компетенції. Велика роль приділяється активним методам навчання, самостійному навчанню, програмам дистанційної освіти, поєднанню формальної та неформальної освіти, розвитку відкритої освіти. На нашу думку, дослідження даної теми є актуальним та важливим на сьогоднішньому, досить складному етапі життя українського суспільства.

Мета дослідження. Метою є аналіз особливостей, переваг та недоліків використання дистанційної освіти в Україні під час війни, можливостей здобувачів освіти отримувати нові компетенції та навички.

Матеріали та методи. Матеріалами стали дослідження В. Ю. Бикова, О. В. Василенко, П. В. Дмитренка, Т. М. Калюжної, К. Корсака, В. В. Колос, В. М. Кухаренка, Ю. А. Пасічника, П. В. Стефаненка, Б. І. Шуневича та ін. Концепція розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024-2030 роки, яка була затверджена постановою Президії НАПН України 22 серпня 2024 р. № 1-2/10-146. У роботі використовувалися такі теоретичні методи, як аналіз наукової літератури та нормативних документів, аналіз змін у дистанційному навчанні до та під час війни.

Результати дослідження. Повномасштабна війна відкрила нову сторінку в історії освіти в Україні, зробила неможливим традиційні форми та методи навчання на всіх рівнях здобуття освіти. Військові дії створили небезпечні умови для навчання на значній частині території України, значні міграційні процеси здобувачів освіти змінили географію освітнього середовища. Тому складним викликом для української системи освіти стало збереження самої системи освіти, пошук нових алгоритмів навчання за умови створення безпечного освітнього

простору та контингенту здобувачів освіти. Особливо важко було це зробити в прифронтових регіонах, де досі немає можливості та умов для навчання безпосередньо у приміщеннях навчальних закладах.

Дистанційна освіта – досить молода форма навчання, яка останнім часом, особливо після початку пандемії COVID-19, стала популярною у світі. Вона пов’язує два освітніх простори – реальний та віртуальний. Якщо з самого початку її широкого застосування дистанційна освіта сприймалася як вимушена міра в умовах пандемії та війни, то поступово використання дистанційної освіти стає більш різноманітним та відкриває нові можливості.

Дистанційна освіта з’явилася у світі з появою перших комп’ютерних технологій, ще у 1980-х роках в університетах Західної Європи та США почали використовуватися внутрішні комп’ютерні мережі для передачі навчальних матеріалів. З поширенням та розвитком інтернету у 1996 та 1997 роках були створені перші платформи для онлайн-навчання, такі як WebCT в університеті Британської Колумбії в Канаді, яка пізніше була інтегрована в Blackboard. Платформи WebCT та Blackboard мали значний вплив на розвиток дистанційної освіти та сформували основу для сучасних онлайн-платформ, таких як Moodle, Canvas, Google Classroom, які стали основою для дистанційного навчання в Україні сьогодні. Ці перші платформи для онлайн-навчання широко використовувалися в багатьох університетах США та Західної Європи, але в Україні ці технології стали впроваджуватися та використовуватися на початку 2000 років. У 2002 році була затверджена Концепція розвитку дистанційного навчання в Україні, у 2004 році було затверджено Положення про дистанційне навчання, яке визначило основні принципи та механізми впровадження цієї форми освіти.

У 2010-х роках в багатьох університетах України, в тому числі і в НФаУ, почався активний розвиток дистанційного навчання, відбувалося навчання викладачів, створювалися та проходили апробацію та сертифікацію дистанційні курси. Перший досвід впровадження дистанційної освіти в НФаУ був цікавим та позитивним. Тому к моменту початку пандемії та широкомасштабної війни НФаУ підійшов досить підготовленим та мав всі технології та можливості для швидкого переведення всіх здобувачів освіти на дистанційну форму навчання

Досвід використання дистанційної форми навчання в 2022-2025 роках в НФаУ дає можливість виявити як його недоліки, так й переваги. Дистанційний тип освіти надає можливість розкриття у здобувачів освіти творчих здібностей та формування навичок самостійної роботи, створення комфортного та зручного навчального середовища. Сенсом дистанційно освіти є пристосування форм та методів під потреби та цілі кожного конкретного здобувача освіти, який тепер може створити свою власну модель отримання нових знань, навичок та

компетенцій. Дистанційна освіта створює можливості по створенню якісно нових форм навчальних закладів, що знаходяться поза географічних та просторових меж, та організують індивідуальний віртуальний простір для кожного здобувача освіти та дає можливість не втратити контингент здобувачів освіти під час значних міграційних процесів, спричинених війною.

В НФаУ використовуються всі види дистанційної освіти. На початку війни навчання відбувалося в асинхронному форматі, коли у більшості викладачів та студентів не було можливості одночасно зустрітися в онлайн-просторі, студенти були забезпечені всіма необхідними навчальними матеріалами на платформі ЦДНТ Farmel та навчалися за власним графіком, переглядаючи навчальні лекції та виконуючи завдання. З осіннього семестру 2022-2023 навчального року заняття в НФаУ відбуваються в синхронному режимі, в реальному часі на платформі Zoom. При використанні дистанційної форми освіти змінюється роль та призначення викладача, який тепер більшою мірою є координатором та т'ютором, а не джерелом нової інформації.

Позитивними моментами дистанційної освіти під час війни можна вважати безпеку студентів та викладачів, навчання відбувається без необхідності фізичної присутності у закладі освіти, що зменшує ризик потрапити під обстріли або інші загрози, можливість швидко адаптувати розклад занять, враховуючи повітряні тривоги та інші небезпеки; доступність освіти для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та біженців, здобувачі освіти можуть продовжувати навчання, навіть якщо змушені виїхати до іншого регіону чи за кордон; навчальні заклади можуть працювати незалежно від фізичного місцезнаходження студентів. До позитивних сторін дистанційної освіти можна віднести гнучкість у навчальному процесі, що дає можливість переглядати лекції в записі, якщо немає стабільного інтернету, індивідуальний темп навчання дозволяє студентам краще засвоювати матеріал, особливо в умовах стресу. Дистанційне навчання дає змогу студентам та викладачам підтримувати зв'язок, спілкуватися, виконувати разом різноманітні наукові проекти, що допомагає боротися з ізоляцією та стресом. Дистанційне навчання допомагає збереженню освітнього потенціалу України, коли навіть у складних умовах війни, молодь може отримувати знання та готуватися до майбутньої відбудови країни. Використання сучасних комп'ютерних технологій сприяє підвищенню цифрової грамотності та адаптації освітньої системи до нових викликів. В складних умовах війни дистанційна освіта дозволяє економити кошти завдяки використанню підручників та навчальних посібників в електронному вигляді, що зменшує витрати на друк підручників.

Дистанційна форма навчання під час війни стала особливо популярною серед студентів, які поєднують роботу і навчання, а іноді і службу в ЗСУ. Значна частина студентів заочної форми навчання захищають Україну на фронті, але,

завдяки дистанційної форми освіти, мають можливість продовжувати навчання та виконувати завдання.

При запровадженні дистанційної освіти треба враховувати ризики, що можуть завадити її використанню, а саме: нерозвиненість або відсутність мережевого доступу та його різноманітна вартість для різних регіонів та країн, де опинилися наші вітчизняні здобувачі освіти; негнучкість закону про авторські права у багатьох країнах; вартість комп'ютерного програмного забезпечення та розробки навчальних матеріалів; відсутність у викладачів бажання або технічної можливості використовувати нові інформаційні технології, що в значній мірі залежить від зростаючих психолого-педагогічних вимог до навчальних матеріалів і питань комунікації (щодо їх передачі) на відзнаку від існуючих традиційних технологій навчання; відсутність досвіду самостійної освіти у студентів, а саме, визначення стратегії навчання та роботи з навчальними текстами в режимі внутрішнього діалогу. Недосконалою дистанційна форма освіти виявилася при проведенні практичних занять, коли студенти мають можливість тільки спостерігати за певними діями викладача, а не приймати безпосередню участь в проведенні лабораторних та практичних занять. Актуальною проблемою постала проблема дотримання студентами академічної доброчесності під час проведення контрольних заходів. Складною проблемою виявилася тема стосунків та комунікацій в самій студентській групі.

Висновки. Дистанційна освіта протягом вже трьох років війни дозволяє Україні продовжувати освітній процес в усіх навчальних закладах, дозволила зберегти контингент здобувачів освіти, хоча його зменшення стало загальною тенденцією. Дистанційна освіта відкриває перед викладачами та здобувачами освіти нові можливості у пізнанні буття, допомагає отримувати нові навички та компетенції, дозволяє економити час.

ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Шейкіна Н. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

sheykina@ukr.net

Вступ. Математичні освітні компоненти у закладах вищої освіти традиційно вважаються складними для засвоєння студентами через високий рівень абстракції